

НОВА ЕВРОПА

Цена 3 лева.
Für Deutschland
40 Pf.

ЯПОНСКО РИЦАРСТВО

отъ Пунцъ Китаима

„Най-красивиятъ отъ всички цвѣтове е цвѣтътъ на черешата. Най-благородниятъ измежду хората е рицарьтъ.“

Тази поговорка е символътъ на японския рицарски духъ, който е носителъ на най-възвишената етика на Япония отъ 12-о столѣтие насамъ, отъ времето когато рицарското съсловие доби власт и значение въ Япония. Рицарьтъ, много повече отъ всѣки другъ смъртенъ, е въ досегъ съ неумолимия законъ на преходността на живота. Той трѣбва въ всѣки моментъ да гледа безстрашно въ лицето на смъртта. Но за японския рицарь смъртта не представлява нѣкакъвъ ужасенъ край, чрезъ който животътъ бива доброволно прекъснатъ, нито пъкъ нѣкакво освобождение отъ „долината на земнитѣ страдания“. Смъртъ и животъ — това сж за японския рицарь по-скоро елементи на едно цѣло. Смъртта е завършване на живота, тъй както плодътъ е завършекъ на съществуването на плодния цвѣтъ.

Ако нѣкой те запита:

Какво е японскитъ духъ?

Тогава кажи:

Това е цвѣтътъ на черешитѣ въ планината,
Който цвѣти и благоухае

Въ утриннитѣ лъчи на слънцето.

(Норинага Мотоори)

Цвѣтътъ на черешата не е само една романтична, благоухаеща символизация на японската природа, но той е вѣчната сила и багра на японския рицарски идеалъ. Въ раннитѣ часове на пролѣтното утро въ Япония, слънцето, сияеще въ своитѣ младежки одежди, изгръва на хоризонта на Паифика и отправя тържественъ поздравъ къмъ империята; девствената природа, обвита въ китни одежди отъ черешовъ цвѣтъ, го зове. Слънцето се оглежда въ цвѣтоветѣ, сърдцето на страната

трепти, преизпълнено отъ свежестъ и безгрижна веселостъ. Тази тържествена сцена се повтаря почти всѣки день въ продължение на около два месеца. Когато слънцето се издигне високо въ лазура на синьото небе, черешовитѣ дървета започватъ безшумно да сличатъ своитѣ цвѣтисти одежди, преминавайки по тоя начинъ въ последнитѣ часове, въ които смъртта хвърля своята сѣнка върху цвѣтоветѣ.

Трагедията на гибелта, която буди печалъ у хората и изтръгва отъ нѣкои поети болезненитѣ стонове на тѣхнитѣ тжни пѣсни, е твърде живо изразена въ природата. За японското сърдце това е най-тържествениятъ часъ. Върхътъ на живота — това е смъртта. Разлжката отъ „Азъ“, въ разцвѣта на живота, тъй както при падашитѣ черешови цвѣтове, е за японца украшението на неговото съществуване, съ което се кичи безъ оплакване и безъ хленчъ.

Чрезъ съзнателната и осмислена смъртъ човѣкъ дава последна характерна рамка на своя житейски образъ. Смъртта е по-скоро тържество, отколното болка. Не поради това, че тя предлага на човѣка единъ райски животъ въ небитието, но защото смъртта крие въ себе си часа на завършека на дѣлото. Дървото отгърсва своя цвѣтъ, за да зрѣе плодътъ. Сжщо така преходниятъ животъ отстъпва мѣсто на неизмѣнимата хармония на смъртта.

Смъртта застига японския рицарь нито твърде рано, нито твърде късно. Защото той не застава предъ смъртта безпомощенъ и безсиленъ, а е добре запознатъ съ нея. Смъртта не надвива надъ човѣка. Напротивъ: човѣкътъ побеждава смъртта, като съумѣва да се справи съ нея и да я свърже съ живота. Смъртта е приятель, който помага на човѣка, не майсторъ за онегова, който провежда жи-

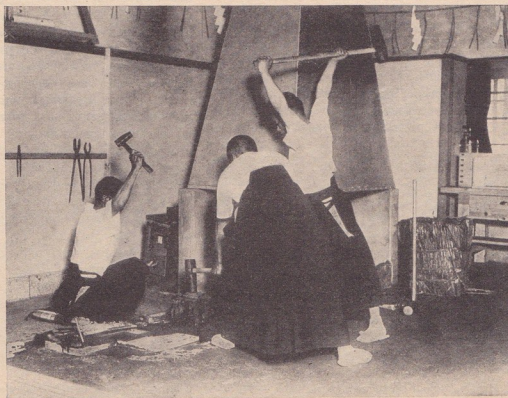
тейската борба до самата смърт. Японският рицар бѣ измежду народа тъкмо оня, който възвиси до принципъ на своя начинъ на животъ това преодоляване и овладѣване на смъртта. Всичко необикновено живѣе постоянно въ близко съседство съ смъртта. Само отъ смъртта получава човѣкъ свѣрховѣшки сили, които изненадватъ хората отъ обикновения животъ, но създаватъ въ историята необикновеното и титаничното.

Поради това японскитѣ рицари още отъ ранната си младостъ се учатъ да свикватъ съ смъртта. Не трѣбва да остане непознато нищо страховтно, което може нѣкога да заплаши живота имъ. Страхъ и боязнь сж реакции на живота; смъртта носи смѣлостъ и енергия. Поради това синоветѣ на рицаритѣ често биватъ подлагани на нечовѣшки изпитания, за да бждатъ запознати съ смъртта, за да не се боятъ и да не се спиратъ предъ нищо. Тѣ трѣбва да бждатъ възпитани въ смъртта.

Когато малкитѣ момченца на рицаритѣ встѣпваха въ ранната си мжжна възраст, тѣ получаваха уроци по фехтовка. Нѣкои започваха дори още по-рано. Младитѣ рицари трѣбваше да се фехтоватъ отъ сутринъ до вечеръ. Даваха имъ само кратка пауза за ядене и при писме-

нитѣ имъ занятия. Често пжти юношитѣ трѣбваше да ставатъ посрѣдъ нощъ и да се учатъ да се фехтоватъ на зимния студъ.

Фехтовката, редомъ съ джигу-джицу, е днесъ задължителенъ предметъ въ училищата, и всѣко училище си има за преподаватели двама или трима майстори по фехтовка или по джигу-джицу. Презъ зимата, и изобщо особено презъ по-студенитѣ месеци, се устройватъ курсове, при които дѣцата трѣбва да ставатъ рано сутринъ и да се отправятъ въ залата за фехтоване. Чрезъ тази строга школовка не само че се закалява тѣлото, но се възпитава и волята въ пълно самообладание, чрезъ което отъ своя страна се дисциплинира духътъ и се повишава сржчността въ техниката на фехтовката. Днесъ упражненіята въ фехтовка се извършватъ съ бамбукови тояги, подъ защитата на една броня; преди се учеха да се фехтоватъ съ дървени тояги въ форма на мечове, безъ никаква броня. Когато майсторътъ предаваше уроци на ученика, то той трѣбваше да нанася само леки удари, защото иначе ученикътъ би билъ сразенъ само отъ единъ замахъ. Майсторътъ, обаче, можеше да отбѣгне, разбира се, всѣки ударъ отъ страна на ученика. Всѣки японски князь трѣбваше да назначи

Една стара японска ковачница за мечове

Foto: Presse-Bild

Foto: Weltbild

Млади японци в едно рибарско село изпълняват японското фехтовко изкуство — Кендо

съ висока заплата един майстор по фехтовка, тръбваше да притежава една зала за фехтовка, и всички рицари на замъка тръбваше да посещават фехтовалното училище. Самият притежател на замъка слушаше майстора, като негов ученик, и понасяше на насянит от него удари. След като младият рицар вземаше уроци 5 или 6 години при нѣкой майстор, той тръбваше да приеме пжтешествие и да посети различни майстори и училища. Въ 17-о и 18-о столѣтие имаше 48 школи, всѣка от която прилагаше своя метода на фехтоване. Рицарѣт тръбваше да провѣри и усъвършенствува своята метода чрезъ наблюдаване и изучаване на другитѣ.

Рицарѣт е немислимъ безъ своя мечъ. Той го носи винаги съ себе си и така той му е станалъ нераздѣленъ живъ другаръ. Той отговаря на своеобразността на японския народенъ характеръ, споредъ която не всѣко из-

Foto: Weltbild

Изпълнение на старата японска игра — Поло

куство претендира за себе си нѣкоя специална област, но всички изкуства сж обединени въ една жива синтеза и то така, че изкуството въобще не може да бжде отдѣлено отъ живота. По този начинъ профанскитѣ действия спрямо живота не се развиватъ, въ художествено отношение, въ лошъ смисълъ, но биватъ съблимирани и възвеличени по духъ. Фехтовката на рицаря не е въпрос на обикновенъ дуелъ, на бунтъ или на зложелателство, а изкуство; мечѣт, този ржченъ предметъ за упражняване това изкуство, е продуктъ на едно смислено художествено действие. Мечѣт, тъй както поезията или картината, е художествено дѣло, което съдържа въ себе си концентрираната творческа сила на ковача. Мечѣт е най-характерниятъ символъ на японския духъ и представлява за всѣки японецъ жива норма на неговия мирогледъ. Както всѣка друга творба на човѣшката ржка и мечѣт сжщо е познатъ като всеобщо благо, като оржие, на известенъ културенъ кръжъ отъ всѣки народъ и затова не е нѣкакво особено японско явление. Но Япония се отличава отъ всички други народи по своята особена своеобразностъ. Въ всѣка една област, било тая на изкуството или на религията, всичко японско може спокойно да мине безъ ония предпоставки, отъ които би могло да бжде сравнявано съ културнитѣ блага на другитѣ народи. Това почива единствено и изключително въ японския народенъ характеръ. Всички области на културата, на живота и на изкуството протичатъ отъ вѣчния изворъ на космоистическия духъ. Всички прояви на културата проникватъ единъ въ другъ и образуватъ цѣлостния японски животъ. Сжщо така не се строго различаватъ помежду си практичното и теоретичното, идеалното и материалното, както е това на Западъ. Противоречията между духовното и тѣлесното сж продължително презъ по-висшата сфера на космическо единство.

Поради това, въ Япония не става дума за специализиране и систематизиране, но за повишаване на духовното и материалното, на душевното и тѣлесното. Това повишаване изглежда отънѣ като специализиране, но накрай то завършва въ една мистика, която цели пълното осмисляне на земята и ежедневенъ животъ. Историята на японската култура не е нищо друго освенъ оформяването на жи-

тейската мистика, която от две хилядолетия насам се шири в тази островна империя. Мечът не е само едно оръжие за борба, но, както картината, поезията, драмата и пластиката, е едно от най-важните културни явления на Япония.

Разбира се, че и в Япония също мечът е бил оръжие за лов и за война, тъй както е бил при всички друг народи. Японският народ се научил да прави меч от желязо едва след Рождество Христово. Преди това той е познавал само камъка и бронза. Когато в втория и третия век употребата и преработката на желязото биде пренесено тук от континента, през Корея, изкуството на коване на мечове започна в голем размах. Историата на меча, обаче, за който става въпрос тук, датира от 13-о столетие. Тя съвпада с появяването на рицарството. От тогава до днес се изброяват почти 20,000 видни ковачи на мечове, които са оставили след себе си следи от своето дѣло. Между тях 2,000 души се намират около 100 майстори, чиито произведения представляват ценни богатства и се намират в притежание на благородни фамилии, или принадлежат на някой музей или колекционер.

В Европа мечът е считан за оръжие, съ което се нанасят удари, а същото е било и в Япония в началния стадий на традицията на мечовете. По-късно, при нанасяне удари с меча, се е също съкло с него. Поради това в Япония наричат меча не оръжие за удар, а оръжие за съчене, нещо което издава вида на меч и неговото употребление. Развитото на фехтовалната техника е вървело успоредно

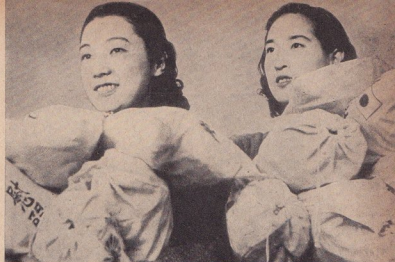

Foto: Hoffmann

Японски девойки

съ това на коваческото изкуство. Колкото повече е било усъвършенствувано фехтовалното изкуство, толкова по-остър и по-нетрошлив е ставал и мечът. Коването на меча е достигнало до религиозен култ. Преди започване изковането на един меч, ковачит е тръбвало цяла седмица да живеят напълно аскетично, далеч от земните удоволствия, за да могат да концентрират в дѣлото си своите тѣлесни и духовни сили. В Япония това се нарича Саикаи-Мотухоки, което значи пречистване на душата и на тѣлото от всякаква земна нечистотия. Ковачит на мечове е тръбвало да продължават този начин на живот също и през време на работата, докато мечът биде напълно готов. За направата на един меч са били нужни двама до трима души: един майстор и един или двама калфи. Изковането един меч трае около три седмици. Един ковач на мечове е правил годишно от 10 до 20 меча. Но той е гравирал името си само върху оня меч, от който, наистина, е бил доволен.

Рицарит са ценили и обичали своите мечове повече от всичко друго. Както вече казахме, невъзможно е да се дѣли меча от понятието рицар. Поради това, наричаха го „душата на рицаря“. Желанието на всеки рицар е било да притежава съжжено меч. Ако един меч произхождал от някой непознат, или лош майстор, то го означавали като „тъп“ меч или като „пож за чистене зеленчук“. Но ако някой неспособен рицар, който не е владѣл достатъчно фехтовалното изкуство, притежавал добър меч, тогава казвали, че „мечът плаче“. До каква степен е придобил значение японският меч в качеството си на предмет на

Foto: Presse-Bild

Японки събират чай

Foto: Weltbild

Според стар японски обичай, въ деня на годишнината от смъртта на великия японски кайзер Маи Тено млади свещенослужители оканчават кабези съ насъпки по дърветата въ градините и парковете.

изкуството и на оръжие, колко ценна, изпитана и съвършенна е била материалната структура на меча, се доказва от днешната наука. Опитаха се да анализират химически и физически голѣмитѣ майсторски произведения на японското изкуство на изковаване на мечове, за да установятъ тѣхната конструкция. Благодарение постиженията на модерното естествознание, успѣха да се установятъ точно и въ всички подробности структурата на метала. Но и до днесъ не е било възможно да се направи по синтетиченъ пътъ сѣщо такъвъ, или поне подобенъ мечъ отъ елементитѣ, добити отъ структурната анализа. Едно произведение на изкуството може да бѣде научно анализирано — могатъ да бѣдатъ изследвани съ рентгенови лѣчи сѣщо и картинитѣ на Рембрандъ или на Дюреръ, и това отчасти е дори направено —, но безъ ржцетѣ на сѣщитѣ тѣзи майстори не може да се възстановятъ наново тѣзи картини. —

Звънътъ на метала,
На удрящия мечъ,
Нека бѣде чутъ
Презъ облакитѣ въ небесата.
(Шоинъ Михара)

Тѣзи стихове сѣ написани отъ единъ великъ японски ридаръ, който е билъ и виденъ поетъ. Тѣ сѣ позивъ къмъ дѣла, къмъ борба. Наистина, мечътъ е произведение на изкуството, но това не е предѣлтъ, въ който той свършва като самоцель, но той преди всичко е оръжие за нападение и отбрана и добива своето значение на такова едва въ ржцетѣ на ридаръ.

Обстоятелството, че изкуството за коване мечове въ Япония е достигнало до такова високо ниво, се обяснява отъ начина на употреблението на меча, отъ метода на фехтовката. При грѣцкитѣ борби, въ Япония сѣ употребявали освенъ меча, сѣщо и лѣкове и копия като главни оръжия за борба, които и тукъ сѣ имали сѣщото значение на нападателно и отбранително оръжие, както и въ сръдновековния културенъ развой на другитѣ народи.

„Тахи-Ухи“ значи ударъ съ мечъ. Методата на борба съ меча се заключаваше първоначално въ удара. Отъ започване на епохата на рицарството, значи отъ началото на 13-о столѣтие до края на 16-о столѣтие, правилата на фехтовалното изкуство се наричаха „хейхо“, което значи метода на борба. Презъ време епохата на Токугава (16-о столѣтие до сръдата на 19-о столѣтие) се появи думата фехтовално изкуство. Днесъ то се означава съ името „кендо“, т. е. пътъ на меча. По тия отдѣлни наименования: метода на борба, фехтовално изкуство и пътъ на меча, може да се реконструира пътътъ на развитието на фехтовалната техника. Задачитѣ и идеалътъ на ридаря не почиваха върху нѣкакво религиозно обричане и не завършваха въ служба на романтичната любовъ, но тѣхниятъ смисълъ бѣ практическата фехтовка. Както ни съобщаватъ историческитѣ хроники, рицаритѣ е трѣбвало да се упражняватъ въ фехтовалнитѣ зали, или на открито, всѣки день, отъ сутринъ до късно вечерята. Войнишкитѣ методи на първитѣ години отъ сръдновековието сѣ представяли все още на отдѣлния рицаръ да прилага собственитѣ си методи на борба; защото по време на войнитѣ между князетѣ, рицаритѣ сѣ имали да водятъ толкова много войни, че едва ли имъ е оставало време да изучаватъ на спокойствие изкуството на борба съ меча. Самото имъ положение въ живота е било несигурно, тѣй като отдѣлнитѣ княжества сѣ били подхвърляни на промѣнлива сѣдба — отъ възходъ до проваление.

Но отъ 16-о столѣтие нататъкъ въ Япония сѣ царували спокойствие и миръ, при феодалното владичество отъ епохата на Токугава. Рицарътъ вече не можеше да прави бърза кариера чрезъ отличаване въ войната или въ биткитѣ. Въмѣсто това пъкъ отъ това време насамъ имаше значение традиционното, майстор-

ско фехтоване, въ замѣна на действителнитѣ прояви въ боя.

Чрезъ своето майсторско, практическо владѣне на фехтовалната техника, ридаритѣ можаха да достигнатъ до по-високи чинове въ ранговата система на ридарството. По силата на тѣзи обстоятелства, до края на феодализма, се появиха 70 разни, ползуващи се съ известностъ, училища по фехтовка, които се различаваха помежду си по техническитѣ си съвършенства и по вида на оржиято си. Голѣми фехтовални училища често имаха по нѣколко хиляди ученици, майсторитѣ измежду които се считаха за герои на меча. Тѣхнитѣ имена и днесъ още се даватъ за примѣръ на децата отъ училищата. При упражняване на фехтовалното изкуство въ неговия най-високъ стадій на развитие се култивираха особени духовни качества, възпитавахе се единъ особенъ духовенъ елитъ, благодарение на който фехтовалнитѣ методи се тѣй много различаватъ отъ тия на Запада.

Защото фехтовалната техника тукъ крие коренитѣ си въ източно-азиатската мистика на будизма. Крайната целъ на фехтовката не се състои въ това, да се усѣвършенствува методичното употрѣбление на меча, или да бжде ликвидиранъ нѣкой неприятель, но тя се концентрира въ етическата борба за изкуплението въ което всичко чуждо — дори и неприятельтъ — може да бжде приобщено. Състоянието на единство между мистиката и меча бива характеризирано като такова и на себеотрицанието (муга). Човѣкъ печели борбата, когато се самъ унищожава. Отъ този парадоксъ се извлича следната своеобразна истина за японското фехтоване: до когато човѣкъ има намѣрението да повали противника и да спечели борбата, той още може да бжде смутенъ отъ противника, или пъкъ човѣкъ трѣбва отъ една страна да насочи цѣлото си внимание върху всѣко отдѣлно движение и на скрититѣ задъ тѣхъ намѣрениа на противника, като отъ друга страна се самъ защитава. При отбраната не може да се напада. Японското фехтоване съ мечове се считаше въ края на краищата като метода на религиозно съзерцание и като пъкъ къмъ изкупление. Човѣкъ трѣбваше да може да изживѣва това като едно религиозно състояние на нѣщата, не само на бойното поле, но на всѣкъде и по всѣко време. Достигането до това съзнание става чрезъ упражняване

Foto: Weltbild

Стари японски борби — Самурай

на фехтовалното изкуство следъ дълга тренировка и чрезъ аскетически начинъ на животъ. Въ момента, въ който човѣкъ унищожава собствения си животъ, или по-скоро излага на опасностъ отъ смъртъ собственото си „азъ“, и смѣло гледа въ лицето на смъртъта, той дава възможностъ на противника си да унищожи този животъ.

Но едновременно съ това човѣкъ печели оня краткъ моментъ, въ който самъ той може да повали противника си. Въ таквъ единъ моментъ, между тия две вѣроятности съществува една твърде лека преграда, която дава, наистина, на единия възможностъ да убие, като самото убиване, обаче, дори на другия. Това минуциозно състояние не е продуктъ на смѣлостъта на духа; то не трѣбва да е нѣкакъвъ отдѣленъ моментъ на напрежение, нѣкаква висша точка, която следъ борбата наново изчезва, а трѣбва да бжде и да остане постоянно качество на фехтовача. Това

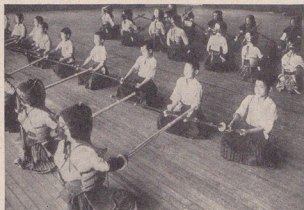

Foto: Weltbild

Японската младежъ изучава старото рицарско изкуство

държане се нарича „неподвижност на душата“. Дори и най-сигурната техника при борбата може да бъде разколебана, ако почива само на сръчността в даден момент. Човѣкъ трѣбва да бъде непоколебимъ. Това е възможно само тогава, когато животътъ не се третира като индивидуална собственост, когато „Азътъ“ не се смѣта за уязвимъ отъ смъртта, но когато животътъ следва закона на по-висшитѣ сили, и когато човѣкъ не гледа на своето „азъ“ като на нѣщо отдѣлно свое, а е готовъ да се приобщи съ „аза“ и на другия — именно на противника —, или когато бъде приобщенъ като личностъ къмъ тая на неприятели.

Рицарството цвѣти въ съответния стадий на развитие на всѣки единъ културенъ кръгъ. Навсѣкѣде по свѣта — въ Запада или въ Източна Азия, въ Римъ, както и въ Германия или Япония — то се корени въ едни и същи духовни прояви, които се проявяватъ, разбира се, въ най-различни вариации въ отдѣлнитѣ народи и култури, съобразно спесифичния имъ характеръ и своеобразностъ. Всѣко рицарство предполага проява на качества, които отго-

варятъ на задачитѣ и на положението на рицаря. Японското рицарство е една особено своеобразна форма на общепознатитѣ идеи за рицарството.

Както вече споменахме то се отличава отъ рицарството на другитѣ страни чрезъ своето религиозно отнасяне къмъ борбата съ смъртта. Тукъ идва още и това, че никѣде другѣде рицарѣтъ не е умѣялъ да владѣе меча тъй майсторски, както въ Япония, и никое рицарство, извънъ японското, не е могло да одухотвори тъй дълбоко живота, поставяйки го въ тъй близка връзка съ смъртта. Колкото по-голямъ бѣха задачитѣ на японския рицаръ, толкова по-строги бѣха изискванията, поставяни на всѣкиго по отдѣлно. Строго и нечувано бѣ изпълнението на моралнитѣ закони на рицарството. Рицарѣтъ трѣбваше да стане за своята срѣда единъ свѣтълъ примѣръ на образцово държане и изпълнение на рицарския идеалъ. Когато нѣкой рицаръ е излагалъ достойнството си, тогава казваха, че „човѣкъ не може да сѣди съ него въ едно и също направление на вѣтъра“, понеже той правѣлъ въздуха чумавъ.

Японски разузнавателни групи обхождатъ неприятелска позиция

Foto: Weltbild

НЕЗАВИСИМО ХЪРВАТСКО

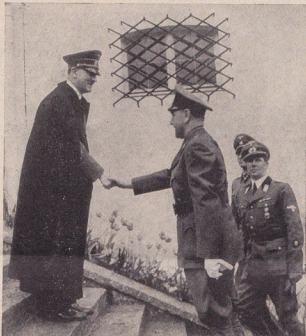
отъ Д-ръ Младенъ Лорковичъ
внѣшенъ министъръ на независимата Хърватска държава

На 10 априлѣ н. г. навърши една година, откакто германскитѣ моторизирани колони преминаха рѣката Драва и нѣколко часа следъ това влѣзоха въ Загребъ при пѣтувано вѣодушевание на хърватското население; въ сѣция частъ и отъ сѣщото мѣсто маршалъ Кватерникъ прокламира независимостта на Хърватско.

Съ това е сѣкча въ Европа и последната брѣмка отъ оковитѣ, наложени въ Версайлъ. Въ 1918 г.

бѣ създадена така наречената югославянска държава, безъ да се държи смѣтка за действителната воля на народитѣ, за тѣхната история и култура, безъ да се държи смѣтка за законитѣ, опредѣлящи действителното пространство на единъ народъ, или за стопанскитѣ му възможности и особености. Хървати, германци, унгарци, българи, албанци и други народи и народности групи отъ тази мозаична държава, напразно се борѣха срещу подчинението имъ подъ сръбско господство, което се криеше подъ маската на югославянската фикция. Въ Версайлъ имаха, наистина, своеобразни схващания за правото на самоопредѣлене на народитѣ, прокламирано

по тържественъ начинъ като новъ основенъ законъ за правовия редъ на народитѣ. Въ името на това право на самоопредѣлене, принудиха германския народъ въ Австрия да се обособи въ отдѣлна държава, какъвто той вѣлобше не желаше, докато по сѣщото това време хърватскитѣ народъ бѣ принуденъ да се присѣдини къмъ югославянската държава, въпреки че хърватитѣ не желѣаха това присѣдиняване, а настояваха да иматъ своя собствена държава. Но схващанията на западнитѣ плутократи относно самоопредѣлението на народитѣ бѣха именно такива, че тѣ прѣсѣкоха пътя на групиране еднакви народности групи въ собствена национална държава и имъ наложиха, противъ волята имъ, една, разбира се, привидна независимостъ, като обявиха цѣли хомогенни народи, които съ всички сили се стрѣмѣха къмъ образуване на хомогенна държава, за „народности групи непринадлежащи къмъ никоя нация“, и съ това имъ отнѣха правото на самостоятелно държавно развитие и на независимостъ.

Фюрерътъ и д-ръ Анте Павеличъ,
водитѣлъ на Хърватско

Никога не е съществувалъ нѣкакъвъ югославянски народъ. Това бѣ сѣщо такова откритие съ опредѣлена целъ за политически спекулации, както бѣ и съ „братскитѣ“ чехословашки народъ. И въ двата случая се касаше до една и сѣща измама съ едно и сѣщо политическо съдържание. Югославия бѣ създадена въ 1918 г., съ измама и сила, и противъ волята на две трети отъ нейното население, за да може Сърбия, разширена и засилена до възможнитѣ най-

големии размѣри чрезъ Версайлската система, да изиграе успѣшно опредѣлената ѝ роли, които намѣри своя драстиченъ изразъ въ поржчания и ѝ проведенъ отъ нея възненъ бунтъ на 27 мартъ 1941 г. Лондонъ и Парижъ лежатъ тѣй далечъ отъ европейския Югоизтокъ, че тѣ съзнаваха напълно своята неспособностъ да дадатъ известна органическа форма на южноевропейското пространство съ неговитѣ разнообразни проблеми. Поради това избраха най-примитивното разрешение на въпроса и вмѣсто да изградятъ единъ редъ, който да почива на народностната реалностъ, тѣ решиха да натоварятъ нѣколко народи съ ролята на стражари спрямо останалитѣ народи въ

това пространство. Тактъвъ единъ стражаръ трѣбваше да бѣде уголѣмената и превърната въ Югославия, Сърбия.

Бързината на югославянския разгромъ въ дванадесетдневната априлска война доказа не само вътрешната малочисленостъ на тази Версайлска държава, но представяваше доказателство и за това, че въпреки 22 годишното подтисничество, живитѣ сили на подтисканитѣ въ Югославия народи, и преди всичко на хърватския, не бѣха прѣсѣкнати.

Въ продължение на 22 години хърватитѣ водиха тежка борба и дадоха много жертви за запазване своя народенъ обликъ и за създаване на самостоятелността си. Когато на 6 априлѣ 1941 год. удари решителниятъ частъ, когато войскитѣ на Германия и на Италия пристѣжиха къмъ действие за сломяването и изкореняването на оная престѣпна клка отъ бѣлградски генерали, които отъ десетки години насамъ представляваха опасностъ за мира на Балканитѣ, цѣлитѣ хърватски народъ, следвайки позива на пребиваващи въ изгнание наро-

Млада двойка от Лика, Хърватско

foto: Scherl

денъ водачъ Анте Павеличъ, се надигна като единъ човѣкъ, за да отърси чуждото иго и да си извоюва свѣтло бъдеще.

Заедно съ чувството на неизмѣнна благодарностъ къмъ водачитѣ и армитѣ на Германия и на Италия, които следъ дълго подтисничество разтвориха за хърватския народъ вратитѣ на свободата, днесъ този хърватски народъ носи въ себе си гордото съзнание, че съ своето водено отъ устатитѣ въстание е помогналъ значително за съкратяването и полекото довършване на балканската война. Тази историческа проява на хърватския народъ не бѣ продуктъ само на желанието за свобода и за независимостъ, но се криеше въ оная доказана въ повече отъ хиляда години линия на държане въ хърватската история, презъ което време хърватскиятъ народъ винаги се е чувствувалъ неразривно свързанъ съ силитѣ на Срѣднa Европа. Агентитѣ на Москва, Лондонъ и Вашингтонъ, които имаха толкова голѣмъ успѣхъ въ Бѣлградъ, можеха да намѣрятъ въ Загребъ и въ цѣлия хърватски народъ само твърдъ отпоръ. По този начинъ днесъ може да бѣде установенъ историческиятъ фактъ, че разпадането на Югославия се дължи не толкова на военното ѣ поражение, колкото на вътрешнитѣ ѣ идейни противоречия. Военното поражение все още би могло да запази въ единъ единенъ народъ вѣрбата му въ неговото бъдеще, но въ Югославия то бѣ огнениятъ знакъ за въставане на подтиснатитѣ народи срещу господството на едва великокрѣпска клика.

На 6 априлъ избухна войната срещу Югославия. На 10 априлъ бѣ прокламирана въ Загребъ независимостъта на Хърватско. И на 13 априлъ можа вече да се даде тържественото представяне на операта „Парсифалъ“ въ държавната опера въ Загребъ въ присѣтствието на представители на победоноснитѣ германски войски и на временното хърватско правителство. Въ продължение на само нѣколко дни

Foto: Scherl

Словенски селян-ки въ празнична носия

Загребският
национален
театър

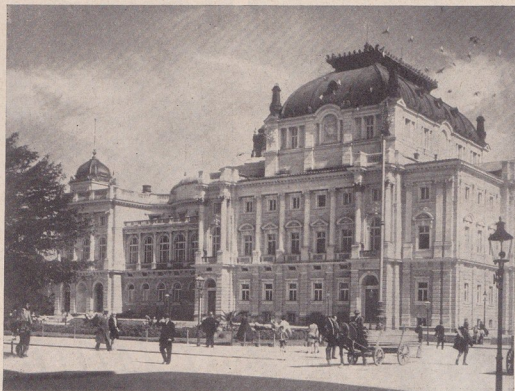

Foto: Scherl

революционните хърватски части можаха да поемат властта в цялата хърватска държавна територия, така че оповестено на 15 април признаване на независимостта на хърватската държава от страна на Фюрера и на Дуче въ същност само санкционира едно вече съществуващо състояние на нещата.

Признаването на независимостта на Хърватско бѣ един политически факт, който опровергава лъжливитѣ твърдения на неприятелската пропаганда, споредъ които силитѣ отъ Ослѣ преследвали изключително империалистични цели. Хърватско, както и Словакия, сѣ свидетелитѣ на великодушното на силитѣ отъ Ослѣ. Два народа, които отъ столѣтия насамъ копнѣха за свобода, които подучиха въ Версайскѣ смъртната си присѣда, можаха да се добератъ пакъ до своята свобода въ новия европейски редъ, който създадоха силитѣ отъ Ослѣ. Днесъ независимата държава Хърватско отправя погледъ назадъ въ изминалата година на творческа работа. Въ априлската война отъ 1941 г. хърватскиятъ народъ даде доказателства за политическата си зрѣлостъ; въ тази първа година отъ своята независимостъ той доказа организаторскитѣ си способности за изграждането и управлението на една независима държава.

Необходима бѣ упорита работа, посрѣдъ военно време, върху развалинитѣ на една корумпирана по всички линии държавна сѣщностъ, която и въ мирно време не можа да се справи съ своитѣ задачи, за да се създаде една нова държава, съ една нова армия и единъ въ голѣмата си частъ подновенъ административенъ апаратъ, както и да се опредѣли на новата държава съответно мѣсто въ нова Европа.

Въ първата година отъ своята независимостъ, Хърватско постигна много нѣщо въ тия две области. Организирането на хърватската армия върви бързо и успѣшно и тя вече показа, въ боеветѣ на източния фронтъ, продължението на славнитѣ традиции на хърватскиятъ воински духъ, когато презъ същото време тя се бори въ вътрешността на страната съ ония елементи, които биха искали да видятъ наново съживенъ балканския фронтъ. Движението на усташитѣ, което въ момента на основаването на държавата, като нелегална организация, бѣ обхванало, естествено, само активнитѣ части на народа, днесъ се е разширило между цялия народъ, като въ него се влѣха най-добритѣ сили на бившето хърватско селско движение. Вътрешното единство на хърватския народъ, подъ водителството на своя Поглавникъ, намѣри особено силенъ изразъ при свикването на почитания отъ стари времена хърватски райхстагъ — така наречения Сѣборъ —, който се състои отъ избрани представители на народа и представлява картина на пълно единодушие. Съ усилията на цялия народъ, независимата държава на хърватитѣ работи успѣшно и върху стопанското си положение, което поради войната не е много леко. Новата държавна организация си пробива пътъ стѣпка по стѣпка и организаторскитѣ мѣрки, които трѣбваше да преодолѣятъ хаоса отъ прѣвѣтитѣ дни, видимо носятъ съ течение на времето своитѣ плодове.

Както при основаването на независимата хърватска държава, така и при изграждането на сѣщата, хърватското правителство и хърватскиятъ народъ сѣ подпомагали съ готовностъ отъ Германския Райхъ и отъ Италия.

Палука показва няколко от своите
характеристични танци

Майстори на танцовото изкуство

Сестрите Хьопфнер в танца
„Ден и нощ“

Хеди Хьопфнер: Танц на перерудата

Маргот Хьопфнер в един буюн
народен танц

Илае Мойднеръ
въ операта „Иоанъ дьо Цариса“

Илае Мойднеръ въ „Танцъ съ цвѣте“

Илае Мойднеръ
въ единъ зрелищенъ танцъ

Въ Германия се полагатъ особени грижи за класическото танцово изкуство. Има танцорки, които сж познати вънъ отъ границитѣ на Германия. Достатъчно е да споменемъ само за ония танцорки, които ще представимъ тукъ на нашитѣ читатели. Между тѣхъ на първо мѣсто стои Илае Мойднеръ, солова танцорка на берлинската държавна опера, представителка на лирическия танцовъ стилъ, въ който тя съчетава вътрешенъ потикъ и съдържа ритмика. Представителка на голѣмо изкуство е и танцорката Падуна, възпитателка на екстатични танцове.

Манонъ Ерфуръ, първа солистка въ берлинската танцова опера, притежава гъвкавъ темпераментъ и владѣе напълно скалата на танцовото изкуство. Динамично е и танцовото изкуство на танцоркитѣ Хьопфнеръ, които съ своя виенски пламъкъ изразяватъ възшебството на валсовитѣ мотиви.

Манонъ Ерфуръ и Ролфъ Янке въ единъ испански танцъ

Манонъ Ерфуръ и Ролфъ Янке въ единъ алпийски танцъ

Ернст Крийк — по случай 60 годишнината му

от Валдтрут Екхард, Хайделберг

Известният и в България германски философ Ернст Крийк празнува тия дни своята 60-годишнина. Редакцията с удоволствие помества следващите редове върху този голъм революционен мислител.

„Не бива да се мисли, че идващият европейски свят, който се явява като резултат на настоящата война, ще се облекне напано на хора, които без усът към рицарство и благородство и без вътрешен бѣсъ ще оформят и ръководят културния живот на народитѣ. Днес се сгромоляса постройката на интелектуализма, на цивилизацията и на насажданата мъртва култура, и започва една нова епоха, за духовното облаждане на която историята има нужда от водачи и фанатици.“

Събзи думи Янко Йаневъ характеризира рѣзка за вой въ европейския духъ, който следъ дълги лутания и заслѣпени днесъ пакъ намѣри пътя къмъ себе си и се намира въ процеса на своето възраждане. Истински призванитѣ отъ сждбата водачи и фанатици сочатъ правилния пъкъ къмъ бъдещето, като разбулватъ потъналото и забравено наследство на миналото, за да му дадатъ нови форми. Млада Европа, която възкръсва за новъ животъ въ историята, преизпълнена съ прѣсни сили и твърда воля, излиза свежа и бодра изъ недрата на първичнитѣ елементи за своитѣ народи отъ непоколебимата вѣра въ своята историческа мисия.

Хайделбергския философъ Ернст Крийк бѣ преди всичко оня, който изхождайки отъ непосредствения развой на историческитѣ събития, отъ години насамъ постави своето дѣло въ служба на политическото съзнание на своя народъ, както и на германския мирогледъ, който като изразъ на индогерманската мисль, добива опредѣлено значение за всички индоевропейски народи, които сж съзнали своята принадлежностъ къмъ него и сжщевременно сж го схванали като своя задължителна задача. Съ своитѣ произведения Крийк ни дава една еднообразна задължителна мирова картина, която прониква дълбоко въ коренитѣ и сжщността на човѣшкия животъ и засѣга естеството и историята на човѣшкия животъ въ неговия първиченъ поларитетъ. Вследствие на това тълкуването на природата

и тълкуването на историята сж основнитѣ стѣбове на неговитѣ творения.

Човѣкътъ произхожда отъ природата и като нейнъ членъ следва естествения развой на космическитѣ събития. Напълно естествена е коренната му връзка съ родната му земя, както и кръвната му привързаностъ къмъ неговия народъ и неговата раса. Но надъ естествения животъ на човѣка, високо надъ неговото сжществуване, се издига

като блѣстящъ сводъ неговото историческо съзнание, което го води къмъ историческо творчество, било въ областта на политиката, на изкуството, на техниката или на науката, стига той да е въ състояние да отправя погледъ къмъ сждбоноснитѣ за него сили. Въ расовия проблемъ се срѣщатъ естествениятѣ, т. е. кръвниятъ произходъ и историческото творчество, което крие въ себе си предпоставитѣ за историческа трайностъ. Отъ тукъ идва обяснението за централното положение на расовия принципъ въ мирогледа на Крийк, при което той подчертава възгледа си, че всѣка историческа мисия на народитѣ и свързанитѣ съ нея прояви има своята дълбока расова подкладка. За всички европейски народи, благодарение участието имъ въ историческото развитие на расовия проблемъ, се поряда за дължението да се сплотятъ

Ернст Крийк

въ една единна воля, налага имъ се необходимостта отъ задружна работа, поради ясно очертанитѣ имъ общи цели и идеали.

Тъмо отъ това ново значение, което Крийк придава на народността и расовъ проблемъ, новиятъ редъ на европейскитѣ народи никога не може да вземе форма на нѣкаквъ принудителенъ колективизмъ, тъй като възъ основа на признаването на народностно-расовитѣ ценности на всички народъ, нему ще му се даде това което му се следва. Националсоциализмътъ, тъй както се е появилъ въ германския Райхъ съ всички свои изгледи за още по-свѣтло бъдеще, поставя задача на всѣки отдѣленъ народъ, да се пригоди, съобразно своята специфичностъ, къмъ този социализмъ, който въ идващия новъ редъ на нѣщата ще трѣбва да стане вѣрующа на всички. Това се отнася и до всички културни прояви: колкото единъ народъ имъ дава повече изразъ на своя характеръ, толкова по-

плодоносна ще е работата на всички, при което еднообразното устройство на нивцата, както вече казахме, все пак ще запази своя общ вид въ установеният еднакви за всички порядки.

Естественият облик и историческият облик сж двама полюса на тази мирова картина, за оформяването на която Крик посвети по-голямата част от живота си и на които даде непосредствен израз въ своите две съчинения: „Животът като принцип на мирогледа и проблем на науката“ (1938 г.) и „Човекът въ историята“ (1940 г.). Естественият облик и историческият облик сж тѣсно свързани единъ съ другъ и се взаимно допълватъ, и то въ смисълъ, че всѣка политическа проява оказва влияние сжко и върху природния мирогледъ на респективния човѣкъ, както — обратното — положението спрямо природата определя неговия историко-политически характеръ.

Напълно безкомпромисенъ, фанатично отдаденъ на своитѣ идеи, и борейки се за тѣхъ въ всички фази на живота — ето видътъ, въ който се рисува предъ насъ животътъ на Крикъ.

Безотдихна и неуморна работа и една жетѣзна воля изтъгнаха този синъ на земеделци отъ Шварвалдъ, отъ неговата селска срѣва, отъ волнитѣ му планини и чисти въздухъ на горитѣ му, отвъждайки го въ тѣснитѣ и душни стаи на университетския семинаръ. Но пжтъ бѣ вече поетъ и пречинитѣ се явяваха само за да бждатъ преодоляни. Съ едно вѣрно отношение къмъ това, което бѣ чисто и животворно, както и къмъ това, което бѣ само илюзия и лъжа, Крикъ напусна семинара, за да се отдаде на своята дългогодишна напрегната и изнурителна училищна служба, следъ това на културно-политическитѣ борби отъ времето на системитѣ, докато най-сетне трудътъ му изглежда, че се овѣнча съ успѣхъ съ назначаването му въ педагогическата академия въ Франкфуртъ на Майнъ. Но личното му осигуряване и удобство никогато нѣмаха значение за Крикъ, — той имаше предъ очи винаги само бжденето на германския народъ, за новото устройство на който вземаше съ готовност участие въ всички борби, безъ да държи смѣтка за самия себе си. Когато презъ времето на единъ празникъ, който го сѣрба заедно съ младежкѣта, борбата се сжко като него за единъ новъ редъ, крайтъ на речта му завърши съ едно спонтанно „ура“ за „третия Райхъ“, последва отстранение отъ служба и дисциплинарното му премѣстване.

Съ настъпващия обратъ въ 1933 г., Крикъ става ректоръ на университета въ Франкфуртъ, въ 1934 г. той следва зова на родината си: става професоръ въ Хайделбергъ и чете лекции по философия, педагогика и държавни науки.

Презъ време на дългогодишната му, никогато неослабваща работа, винаги неумолнитъ къмъ себе си, не знаещи що е почивка, той довършва и публикува своитѣ трудове, — родени въ борба и нужди, — които излъчватъ отъ себе си волята и вѣрбата въ бжденето на Германия и заедно съ нея и това на цѣла Европа.

Възможно е, нѣкой отъ произведенитѣ му да сж лишени отъ една точна систематика, но това не е най-сжщественото и най-важното въ Крика. Той иска да очертае линията, да разчисти пътя къмъ новата мисль, която изхожда отъ природата и ни се сочи отъ историята. Крикъ е призванитѣ водачъ и фанатикъ, който най-вѣрно ни указва пътя, който той вижда поетъ отъ водача. Неговото дѣло, по собственитѣ му думи, не е кабинетна работа, но произхожда отъ политическата борба водена заедно съ другари и другари-борци, и представлява отъ себе си „една философия за дови и борби съ остър погледъ и здрави миши.“

Мисльта на Крикъ прониква като клинъ презъ механическитѣ и идеологически отвлѣчености къмъ последнитѣ основни причини на нашата мисль и сжщностъ, въ последната досегама областъ на нашата действителностъ; последната обаче, гласи: „общностъ и раса, народъ, политика, право, история и мить.“

„Въ този смисълъ“, — както казва Янко Яневъ, „философията, която днесъ се създава, че бжде европейско движение, въ което ще бждатъ разтъкувани и разяснени обратътъ въ историята и новото прозрение.“

Ние отдаваме почитъ на Крикъ, като на пионеръ и вестителъ на младата народностно-политически новоустроена Европа.

Франция въ Нова Европа

Въ единъ отъ последнитѣ броеве на социалистически ориентирания вестникъ „Ефоръ“ Поль Ривъ се застъпва за включването на Франция въ една нова социалистическа Европа. По този въпросъ той пише: „Включването на Франция въ нова Европа е предпоставката на нейното национално възмование. Ясно е, че нѣшето участие въ нова Европа ще ни наложи задължения, тъй като ще имаме, разбира се, и права. Новиятъ европейски редъ ще бжде диктуванъ отъ разума. Ние знаемъ много добре, че социализмътъ има за целъ да се заеме съ новъ редъ и да го застъпва. Въ действителностъ, социализмътъ не е нищо друго освенъ хармонично разпредѣляне на стопанскитѣ блага. Наистина, не е безразлично, каква ще бжде Франция, включена въ новия ритъмъ на живота. Една революция е въ ходъ повече отъ десетъ години; ние, може би, не сме я още забелязали. Въ една социалистическа Европа може, значи, да се нареди само една Франция, въ която социализмътъ самъ по себе си ще помозне за провеждането на сжществени реформи въ стопанската и социална области. Думитъ на Лаваля при въсплването на новото правителство въ длъжностъ, съ които министъръ-председателъ предлага въвеждането на единъ социалистически редъ въ Европа, изглежда, сж обвърнали особено внимание на французитѣ. Въвеждането на единъ социалистически редъ въ Франция се явява поради това като залогъ за нашата лоялностъ къмъ нова Европа.“

Българска културна седмица във Франкфурт

Първата седмица от месец юни т. г. бѣ посветена въ Франкфурт на Майн, по починъ на нѣмско-българското дружество въ сѣщия градъ, на българската музика и изкуство. На тия тържества присѣствуваха, по покана на франкфуртския кметъ нашиятъ столиченъ кметъ, инж. Ив. Ивановъ, балета при народната ни опера, ведно съ директора ѝ г. Петко Стайновъ, духовата музика на военното училище въ София, множество гости отъ България и не малко отъ живущитъ въ Германия българи.

Презъ всичкитъ дни на тая културна седмица извоювалата свѣтова известность Франкфуртска опера изпълняваше български музикални творби, а драматичниятъ театъръ въ сѣщия градъ представи българската комедия „Свекърва“ отъ Антонъ Страшимировъ. Вънъ отъ тия музикални изпълнения, драматични представления и симфонични концерти, които бѣха изнасяни всѣки день, а нѣкои, напримѣръ, нашата пантомима „Нестинарка“, изпълнявана отъ балета при българската народна опера, нѣколко пѣти дневно, бѣ устроена и една българска изложба.

Творцитъ на тоновото изкуство въ Германия имаха възможность да видятъ и се увѣрятъ, че българскиятъ духъ, обгоренъ отъ чернитъ дни на пѣтвѣковно робство и облянъ отъ вѣянето на новото време, съ право може да се приобщи къмъ културното семейство на европейската общность и че българскиятъ дѣлъ въ бъдещето преустройство и уреджане на Нова Европа е справедливо даденъ, заслужено приетъ и съ достоинство оправданъ.

Нашата родна опера, музикалнитъ творби на Маестро Атанасовъ, Добри Христовъ, Петко Стайновъ, В. Стойновъ, Д. Неновъ и др., духовата музика на военното училище, изпълнила съ голѣмо умѣние множество български маршове, народни китки и музикални композиции, танцовата група на Руска Колева, извила кръшни хора и българската ржченица и най-после бистришката четворка, която омагьосваше съ ситнитъ стѣпки и виртуозни извивки на шопскитъ хора и пленяваше съ тона си и нѣмци и българи, доказаха, по безспоренъ начинъ, че българската култура и музика сѣ се издигнали до свѣтовното културно и музикално ниво. Изпълнението пъкъ на нѣкои музикални творби отъ нашия композиторъ Петко Стайновъ извикаха бурн

Василъ Стойловъ: Мама

отъ аплодисменти, а неговото лично появяване на сцената затрогваше.

Българската изложба бѣ посетена отъ хиляди нѣмци, които, напущайки залитъ, въ които бѣха изложени изцяло изработени български шевици, финни резбарски предмети и дукосни грънчарски издѣлѣя, не скриваха възторга си отъ „като че ли съ ржка не похващанитъ“ български произведения. Още по-радостно и обнадеждащо бѣ, че посетителитъ на тия тържества заявяваха съ особена тържественость и откровеность, че българскиятъ народъ се е оттърсилъ вече отъ присѣщноститъ на Ориента и съ гордостъ може и трѣбва да бѣде причисленъ къмъ Нова Европа, като заеме обусловеното му отъ историтата и отъ народностната му сила мѣсто на Балканитъ.

Тая седмица на българската музика и изкуство оставиха у всички посетители хубави спомени и желание за устрйоване на все повече и повече такива тържества, които още повече ще занаячатъ връзкитъ между българската и германска общность и ще допринесатъ за приятелството на тия два народи.

Огнениятъ духъ на „Нестинарка“, художественитъ размахъ на българската драма, шурма на духовата ни музика, ритма на родната танцова група и чародейнитъ тонове на бистришката четворка разнасятъ днесъ мощта и магьосницеството на българското музикално, оперно и танцово творчество и утвърждаватъ думитъ на Хилендарския веститель, че и „ние сме дали нѣщо на свѣта“, като обръщатъ погледитъ на културна Европа къмъ Балкана.

Ив. Ст. Тутековъ.

Откриването на културната седмица

На всѣхъ мѣстахъ, гдѣ се говори за лѣкар-
ства, химикали и реакенци, името
MERCK има голѣма тежестъ

E. Merck

CHEMISCHE FABRIK • DARMSTADT • Осн. 1827

ПРОИЗХОДЪ НА СЛЪНЧЕВАТА ЕНЕРГИЯ

Точно преди сто години неизвестният лекар д-ръ Юлиус Роберт Майер от Хайлброн обнародва една от най-важните естественонаучни статии на времето: „Наблюдение вързу силите на необитаемата природа.“ Съ тази статия започва въкъм на енергията, защото през този въкъм бѣ обособенъ най-важниятъ природенъ законъ на 19 въкъ, а именно законътъ за получаване на енергията. Основниятъ принципъ гласи: енергия не може да се добива отъ нищо. Всякъ физически или химически доловимъ ходъ е промѣна на една енергична форма отъ друга. Винаги, обаче, сумата на съществуващата енергия отъ този промѣнителъ процесъ е равна на сумата на съществуващата енергия следъ това.

Този начинъ на мислене днесъ е напълно ясенъ на всички, ако провѣримъ, напримѣръ, енергията на една фотографическа снимка при електрическа свѣтлина). Вързу филма, чрезъ влизането на свѣтлината енергия, се предизвиква една промѣна на плата (химическа енергия). Свѣтлината произлиза отъ една електрическа лампа. Вследствие на затопляването, нейниятъ тѣлъ издава свѣтлина. Топлатна енергия така се превръща въ свѣтлинна енергия. Тази висока температура се добива чрезъ електрически токъ, това значи, електрическата енергия се

превръща въ топлина. Токътъ се образува въ генераторъ, който се движи отъ турбина. При това, двигателната енергия се превръща въ електрическа енергия и отчасти въ магнетична енергия. Движенieto на турбината се предизвиква чрезъ енергията на падащата вода. Енергията на язовирната вода се превръща въ двигателна енергия, а съдържанието на енергията на заприцената вода се причинява чрезъ слънцето. То предизвиква чрезъ своитѣ лъчи изпаряване на водата и я дига въ въздуха. Така лъжистата енергия на слънцето се превръща въ така наречената стояща енергия, която се съдържа въ заприцената вода.

Основно взето — това бѣ гениалната мисль на Робертъ Майеръ — има само една енергия, която излъчва всичко по свѣта. Всички природни сили сж плодъ на тази единствена енергия. Всички видове енергии се промѣнятъ една въ друга и тѣзи промѣни математически се поставятъ подъ единъ общъ знаменателъ. Робертъ Майеръ е първиятъ, който пресмѣтна, че на едно опредѣлено количество механическа енергия съответствува една опредѣлена порция двигателна енергия, опредѣлено количество топлинна енергия.

Всѣка земна енергия, така учи той, произлиза въ края на крайщата отъ слънцето. Единъ непре-

ROBOT

Фото-камера, безъ съперникъ!

Искате ли снимна хубава за споменъ

Снимайте се бърже, безъ поза!

Такава снимка, безъ мжси, безъ потъ

Ще имате само съ камера **Роботъ!**

Пълна автоматичность, носн се въ джобъ —

Удобенъ, прнстиченъ за всѣки човѣкъ;

Идете веднага за Фото-апаратъ

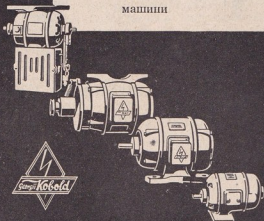
Съ оригиналната марна **Роботъ!**

ROBOT BERNING & CO. DUSSELDORF
ГЕРМАНИЯ

Georgii Kobold

Малки електромотори

за машинно производство, финна
механика и текстилни
машини

GEORGII KG. STUTTGART-S

Д-ръ Юлиус Роберт Майер

кжнатъ токъ постоянно тече по земята, който дава сила и ободрява. Слънчева енергия се събира отъ растенията и се поставя въ хранителните припаси на разположение на животните и хората. Стариятъ митъ за даващото сила и животъ слънце доби въ сърцата на 19 въкъ, чрезъ Робертъ Майеръ, своето научно обосноваване. Той пръвъ повдигна въпроса: отъ къде произлиза енергията на слънцето? Неотдавна тоя смѣлъ въпросъ на Хайлбронския изследователъ бѣ подетъ наново отъ европейската наука, и отговорътъ, който можеш да се получи, споредъ състоянието на днешната наука, бѣ значително разширенъ. Съ усъвършенствувани сръдства и разумни изчисления днешната наука е напълно въ състояние да пресметне въ продължение на една секунда цялата енергия, която излъчва слънцето. Добива се грамадна и невообразима сума отъ 4×10^{23} киловата. Това число означава 4 съ 23 нули. Напълно е ясно — и това преди сто години е открито отъ Майеръ, — че въ сравнително кжсо време изворитъ на слънчевата енергия биха били прежжнати и би последвала смъртенъ студъ на нашата планета, ако не би се намърило едно съответно запълване на излъчената слънчева енергия.

На основание на познанията отъ онова време, Робертъ Майеръ можеш да даде на въпроса за подновяването на слънчевата енергия непълненъ отговоръ. При движението на пълната се получава топлина. Произлизащата топлина е толкова по-голяма, колкото по-голяма е скоростта на движението се маса. Слънчевата система е запълнена съ малки косметически маси — съ метеорити. Въ небесното

Togonal

Тогалъ
Таблети

се препоржчатъ преди
всичко при:

Ревматизъмъ
подагра
невралгии
простуда

Togonal- Werke
München 8

ТОГАЛЪ ВЪ ЦѢЛЪ СВѢТЪ

пространство има толкова много метеорити, колкото риби в морето. Тъзи билioni и трилиони от малки космични маси падатъ постоянно върху слънцето. Попаднат ли въ привлъкателната сила на нашето небесно съзвездие, пълът на тълното движение се промъня и съ всички сила тъл падатъ върху слънцето. Тъл падатъ върху слънчевитъ тъл и превръщатъ при това грамадната енергия на своето движение въ енергия на топлината. Слънцето се наръва чрез падането на космичнитъ маси. Двигателната енергия на метеоритъ се превръща въ лъчиста енергия на слънцето. Ние знаемъ, че жертвата на безбройнитъ метеорити не е достатъчна за покриване дефицита на енергията на слънцето. Но отъ края на миналия въкъ изследването се тълъна на единъ новъ източникъ на енергия, а именно на разложение на атомитъ.

Великолепни бълха послъдствата отъ откритието на радиума. Единъ грамъ радиумъ е винаги по-топлъ отколкото неговата околностъ. Въ вътрешността на тази знаменителна материя ставатъ промъни на нейнитъ най-малки съставни части — нейнитъ атоми, които излъчватъ енергия и могатъ да бждатъ измървани. Ако би имало достатъчно радиуми или други материи, които съдържатъ радиуми, като уранъ или торизмъ, въ слънцето, то тълъната енергия може да бжде предизвикана чрезъ разпадане на атомитъ на тълъ материи. Но до сега може да се установи, че тълъ материи се съдържатъ въ много малко количество въ

слънцето. Тръбва да сж други материи, чисто атоми, на основание на специални условия, се разпадатъ въ вътрешността на слънцето и чрезъ тълъното разпадане излъчватъ енергия.

Кои сж тълъ материи? Науката е доказала отъ опитъ, че температурата на слънчевата повърхност вълиза на 5.500 градуса. Въ центъра на слънцето господствува въротно една температура отъ 20 милиона градуса. Въ вътрешността на слънцето има много водородъ. Неймовърно високата температура на слънцето поставя най-малкитъ съставни части на този газъ въ едно невъобразимо високо движение. Други условия въ вътрешността на слънцето се грижатъ за това, че водороднитъ атоми се разпадатъ въ бързо темпо въ тълънитъ съставни части и оплитатъ. Чрезъ това се освобождаватъ енергии, които, на основание на специални опити, вълизатъ на много милиона волта.

По единъ особенъ начинъ тълъ резултати на особени наблюдения и изчисления въ развоая на енергията въ вътрешността на слънцето, съпадатъ съ резултатитъ отъ опититъ, чрезъ които се разлагатъ въ модернитъ лаборатории атомитъ на най-елементарни материи, както, напримеръ, водорода. Чрезъ това разлагане на атомитъ се освобождава грамадна енергия. Това е резултатътъ на модерната наука, която учи, че чрезъ разлагането на атомитъ ще бждатъ открити за въ бждеще нови източници на енергията.

Херманъ Шулеръ

СЕДМИЦИ НА ИЗКУСТВОТО

На 1 юни т. г. бидоха открити въ Берлинъ отъ имета на града и чрезъ една прокламация отъ райхсминистъръ д-ръ Гьобелсъ Седмичитъ на изкуството, предназначени главно за широкитъ народни маси и раненитъ войници отъ фронта. Въ своята прокламация д-ръ Гьобелсъ подчерта, че въ дни, когато голъми военни и политически решения раздрусватъ свтъа, Берлинъ се стои въ продължение на три седмици подъ знакъ на художественото творчество. Презъ тия седмици на културна демонстрация се дадоха театрални представления

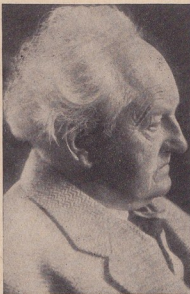

Foto: Weltbild

Герхартъ Хауптманъ

и нови филми съ участието на първитъ германски сили, устроени художествени изложби и симфонични концерти. Тия културни прояви свидетелствуватъ за неспирния темпъ на духовния животъ въ Германия, която и презъ войната остава върна на своята традиция, да твори и пази духовнитъ ценности.

По случай седмицитъ на изкуството, прочутиятъ германски писателъ Герхартъ Хауптманъ дойде въ Берлинъ и чете предъ препълнена аудитория изъ своитъ творения.

МОРЕТО КАТО КОЛОНИЯ

отъ Ханс Хасъ

Времето, въ което ние живеемъ, се характеризира отъ волята да се провеждатъ голѣми новове еждания, които ще обезпечатъ мирно живѣне на все повече нарастващото човѣчество. Богатствата на свѣта трѣбва да бъдатъ разпредѣлени справедливо, стопанисвани съ далновидностъ и оползотворени съ вещина.

Важна задача на тоя голѣмъ новъ строежъ е да се осигури достатъчна и здрава храна за Европа. Употрѣбата на морските произведения ще добие, съ течение на време, все по-голѣмо значение. Това лесно може да се съзре. Достатъчно е да вземемъ единъ глобусъ и да разгледаме изуѣло нашето земно къл бо. Сушата, дето ние добиваме нашия насѣщенъ хлѣбъ, е само една трета отъ цѣлата земна повърхностъ. Отъ нея пъкъ само малка частъ се подава на обработка и оползотворяване поради неблагоприятни климатични и почвени условия. Нашироко се простиратъ пѣсѣчни пустини, ледове и скали, стрѣмни планински гребени, лесове и блага. А и ония относително малки области, които човѣкъ може да обработи, сж плодородни, тъй да се каже, само въ единъ единичкъ пласть.

Други сж отношенията въ морето. То е плодородно въ една срѣдна дълбочина до 500 метра, изпълнено съ неописуемо богатство отъ животински и растителенъ животъ. Какви грамадни количества най-ценни съестни произведения би могло да ни дари то!

Ако се разгледа отъ една страна необикновеното протежение и плодородие на морските пространства и, отъ друга, все по-силно нарастващото човѣчество въ неговитъ нужди и постоянни стѣлководия за необходимия за прехраната жизненъ просторъ, може да се заключи отъ това, накжде трѣбва да обърнатъ погледъ за въ бъдеще наука и стопанство: къмъ морето, прамайка на цѣлото битие! Морето може всички да изхрани, само трѣбва правилно да се използва.

Тая мисль не е нова, срѣщатъ се и наченки на нейното осществяване. Започна се вече

съ изследването разни морски животни и разстения по тѣхното стопанено използване, правятъ се опити да се измѣнятъ основно остарѣлитъ ловни методи, а модерни хладилни кораби трѣбва да се въоръжатъ за голѣмъ риболовъ. Особено въ Япония нуждата посочи на науката, колко ценни хранителни срѣдства и източници на суровини представляватъ съвсемъ неизползуванъ досега морски продукти. Въпрѣки това, използването на морето е още въ началото, а досегашнитъ успѣхи въ тая областъ не стоятъ въ никакво отношение къмъ съществуващитъ възможности.

И въ водата нѣкога ще съемъ, ще отгледаме и ще жѣнемъ и колонията-море ще бжде следъ време много ценна. Разбира се, има да се измине дългъ пътъ. Докато изобито техниката и стопанството пристѣпятъ успѣшно къмъ осществяването на тая голѣма идея, необходими сж усиленни естествонаучни изследвания. Три основни въпроса чакатъ объяснение: какже може въ морето да се съе? Какво може да се отглежда тамъ? Какъ да го жѣнемъ?

Тукъ трѣбва да започне единъ новъ видъ модерно морско изследване. Защото досега липсваше на ученитъ, вече чисто технически, възможността да влѣзатъ въ действително тѣсенъ досегъ съ морскитъ животни. Задоволяваха се по принуждение съ изследвания на мъртви животни, правѣха се наблюдения въ аквариума или като практикуващъ рибаръ съ вѣдница и мрежа. Съвсемъ малцина сж слѣзли сами въ морето, а и тѣ бѣха доста въпрепятствувани чрезъ глупостта на всички досегашни водолазни уреди. Завладѣването на океанитъ чрезъ стопанството трѣбва да се предхожда отъ основна изследователска работа. Единъ примѣръ въ подкрепа на тая мисль:

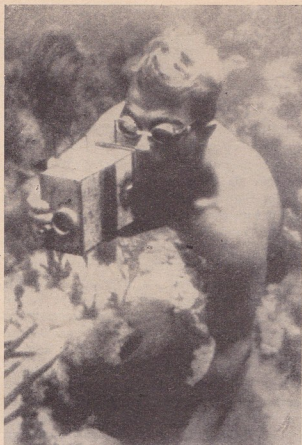
Както е известно, акулата принадлежи къмъ морскитъ животни, които най-добре може да се използватъ. Отъ дробовѣтъ, които съставляватъ една трета отъ нейния добивъ, се получава масло, ценено като многостранно

лѣчебно срдѣство заради неговата богата съдържимост на витамини А и Д. Ала то намира приложение и въ стоманената индустрия, въ маргариновата и сапунената индустрия. Отъ кожата се произвежда водоустойчиви кожи, които въ много отношения надминават говеждитѣ кожи. Тя е високоцененъ, слабо изхабяващ се материалъ, изъ търсенъ въ търговията артикулъ. Сушено месо отъ акула се цени като хранително срдѣство отъ туземцитѣ на Африка, Индия и Япония, а нѣкои части отъ акулата се ядатъ като голѣми лакомства въ Китай. Остатъкътъ отъ акулата може да се приложи като примамка за лова на други риби или за рибено брашно, което се използвава като фуражъ и торъ.

Тѣй като много акули се срѣщатъ по всички морета — много повече, отколкото сж напри-мѣръ говедата на земята — би трѣбвало да се приеме, възъ основа на описаното приложение на акулата, че акулоловната индустрия би трѣбвало да представлява едно цвѣтяще предприятие. Но случаятъ днесъ не е такъвъ и то просто затуй, защото не се знае, дали, кога, и защо и накѣде се движатъ акулитѣ въ опредѣлени времена, нѣма никаква опора да се прецени, на каква дълбочина и по кои брѣгове се задържа акулата преименуствено. Пъкъ сигурно не се знаятъ и най-добритѣ ловни методи.

Освенъ акули, обаче, има още безброй други добри за използване морски животни и растения, съ които науката трѣбва да се занимае въ интереса на стопанството. Не бива да се отминаватъ и най-дребнитѣ животински и растителни видове. Дребнитѣ рачета, напри-мѣръ, съдържатъ въ сухо състояние 80 на сто бѣлтъчини, 20 на сто въглехидрати и 7—12 на сто мазнини, което се равнява на най-доброто рибено месо. Съ постепенното измиране на нашитѣ най-добри доставчици на мазнини-китоветѣ, излиза на преденъ планъ и въпросътъ дали не бива да се пристѣжи къмъ улавянето на неговата храна — тия милионни малки животинки, на които той дължи своята тлъстина.

Съвсемъ особени сж накрай и възможности за отглеждане и използване на морскитѣ растения, напри-мѣръ, на огромното водорасло което ние намираме въ голѣми количества на източния американски брѣгъ и въ Саргасовото море — отъ него се добиватъ различ-

Хансъ Хасъ съ своята подводна камера

ни химикалии и медикаменти, неговиятъ целулозноподобенъ скелетъ може да се използвава за направа на изкуствени текстили. Въ тая областъ е вече сложено началото отъ Японцитѣ. Както зеленчуци и плодове сж производи на грижливо отглеждане, би трѣбвало да може да се отглеждатъ и отъ морскитѣ растения вкусни хранителни продукти.

Накрай, морето е и въ друго едно отношение отъ значение. Докато на земята много рудници и петролни извори сж изчерпани, на морското дѣно почиватъ неизмѣрени богатства, върху които никоя страна не си е осигурила нѣ какво право.

Днесъ техниката стои изцѣло въ служба на войната и военното стопанство. Но щомъ свърши войната и стопанството схване, какво значение притежава морето за него, техниката отъ само себе си ще се постави въ служба на тия нови задачи и ще кове оръжия за борбата за най-богатата и най-голѣмата страна на земята: колонията-море.

Нови Книжки

Проф. Венелин Ганев: Учебник по обща теория на правото, том втори — част първа, София.

Един от най-добрите познавачи въ Европа на римското право и на философията на правото ни поднася този учебник, написан в образцов научен стил. Авторът, който се радва на световна известност, в своя труд е около 700 страници въ една широка панорама на мисълта дава общи правни принципи и понятия, без които е невъзможно изучаването на правната мисъл и проникването въ нейния дух и нейната диалектика. Ние се очудваме на необикновения размах на научно мислене и дълбочина на анализа, които въ този последен голъм труд на българския автор сж несравними.

Prof. Dr. Lüben Dikow: Die Neugestaltung des Deutschen Rechts. München und Leipzig. Verlag Duncker & Humboldt.

Обстоятелството, че предвора на тая книга е написан от Проф. Хедеман, един от знаменитите представители на немската правна мисъл, е указание за значението на съдържанието ѝ. Проф. Любен Диков, известният български учен, високо ценен верен германски научно-правни сръди, разглежда тук националсоциализма като политическо учение и обосновава от правно гледище неговите прояви и насоки въ днешно време. Един извънредно ценен труд, който очакваме да се преведе и на други европейски езици.

Кратки Новини

Най-големата сбирка часовници!

Притежава и градъ Вюрбургъ. Тя е най-големата и най-пълната сбирка часовници въ Германия. Събрани сж 400 часовника от всички видове и времена. Тук е и най-старият запазен часовник съ кола. Според изследванията, той е направен не по-късно от 1350 г.

Къщата на Гогъ въ Анверс

Марк Тралбант, който се занимава съ изследвания въ областта на изкуството, е установил къщата, въ която е живял знаменитият художник Гогъ. Къщата се намира на улицата Жанге Пронтостраатъ. Тук художникът е живял въ една стая под наем, от прозорците на които е рисувал покривите, приписвани досега на времето му въ Париж.

Изложба на български художници въ Бреслау

Въ Бреслау бѣ открита неотдавна една изложба на български художници. Тая изложба бѣ за пръв път открита въ Берлинъ при голѣма тържественост, след което бѣ показана и въ други градове на Райха. Сега изложбата е попълнена и въ тоя вид е представена въ Бреслау. За германските ценители на изкуството изложбата дава да се разбере, какъ темпераментъ и собствено чувство за стилъ, свързани съ племенна българска самобитност, започват да претворяват въ нѣщо чисто свое, многостранно възприетите поточи отъ чужбина. Най-непосредно развити отъ традицията на българското народно изкуство сж графичните работи и дърворѣзи, които сж направили отлично впечатление. Отъ отзивите въ печата се вижда, че изложбата буди живъ интересъ и достойно представлява, макаръ и количествено ограничено, творчеството на българските художници.

ТАЗИ КНИЖКА СЪДЪРЖА:

Пунцъ Китайама: Японско рицарство	2	Ив. Ст. Тухевъ: Българска културна седмица въ Франкфуртъ	16
Д-ръ Младенъ Лорковичъ: Независимо Хърватско	9	Херманъ Шулеръ: Произходъ на слънчевата енергия	18
Валдтрутъ Екхардъ: Еристъ Крикъ — по случай 60 годишнината му	14	Хансъ Ханс: Морето като колония	21
Франция въ Нова Европа	15	Нови Книги	23
		Кратки Новини	23

Издава „Fremdsprachendienst“-Verlag G. m. b. H. — Berlin • Редактира комитетъ. Адресъ: Berlin, Knesebeckstr. 28

Рекламно бюро: Gesellschaft für Auslandswerbung m. b. H., Berlin NW 7, Friedrichstrasse 154 — За България рекламните приема: д-ръ Николай Сиклуновъ, София, бул. Царца Йоана 58

Druck der Weltsprachendruckerel August Pries GmbH. In Leipzig

Хилде Кралъ, известна германска киноартистка